וישלח

א. וועגן דעם וואס עס שטייט „ולא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהי' שמך" זאגט די גמרא[1]: דער וואס רופט אברהם'ען אברם איז עובר אויף דעם צוזאג „ולא יקרא עוד שמך אברם", מען וועט ניט רופן מער דיין נאמען אברם. פרעגט די גמרא: אויב אזוי, איז דער וואס רופט יעקב'ן מיטן נאמען יעקב, ניט ישראל, זאל אויך עובר זיין אויף דעם צוזאג פון „ולא יקרא שמך עוד יעקב", ענטפערט די גמרא, אז אין דעם נאמען יעקב איז אנדערש ווי אין דעם נאמען אברם, ווייל אז השי"ת האט געגעבן אברם'ען דעם נאמען אברהם, איז פון דאן און ווערט ער אין דער תורה אנגערופן נאר מיט דעם נאמען אברהם; אנדערש איז אבער מיט דעם נאמען יעקב, אז נאכדעם ווי השי"ת האט געגעבן יעקב'ן דעם נאמען ישראל, ווערט ער אין דער תורה אנגערופן אויך מיט דעם נאמען יעקב.

דארף מען פארשטיין פארוואס טאקע נאכדעם ווי ער ווערט שוין אנגערופן מיטן נאמן ישראל ווערט ער שפעטער גערופן אויך מיטן נאמען יעקב?

אין חסידות איז מבואר[2], אז די צוויי נעמען יעקב און ישראל באצייכענען צוויי מדריגות אין עבודת ה', וואס ביידע מוזן זיין ביי יעדער אידן: עס זיינען פאראן צייטן ווען א איד דארף טאן די עבודה פון „יעקב", און עס זיינען פאראן צייטן ווען ער דארף טאן די עבודה פון „ישראל". כאטש ישראל איז א שם המעלה וואס באצייכנט א העכערע דרגא, מוז אבער אויך זיין די עבודה פון יעקב.

ב. דער חילוק צווישן די צוויי מדריגות פון יעקב און ישראל: יעקב ווייזט אז די ברכות פון יצחק'ן זיינען צו אים געקומען „בעקבה וברמי'", ער האט איבערגעקליגט און ארויסבאקומען יצחק'ס ברכות פון עשו'ן; און ישראל ווייזט אויף א העכערער מדריגה, וואו די ברכות קומען ניט צו אים אין אן אופן פון רמאות, נאר „בשררה וגילוי פנים"[3].

„מעשה אבות סימן לבנים"[4]. אין מקרא יוצא מידי פשוטו אז די ברכות זיינען געווען אויף ענינים גשמיים — „מטל השמים ומשמני הארץ וגו'", און בכדי צו באקומען אט די ברכות האבן זיך רבקה און יעקב מוסר נפש געווען און געטאן פארשידענע עניני רמי'; און יעקב האט זיך געדארפט אנטאן אין די בגדי נמרוד[5], שהמריד את כל העולם כולו עליו במלכותו[6],

---

1) ברכות יג, א (דעובר בעשה או בל"ת). ירושי' ובב"ר פמ"ו, ח (ר' לוי אמר בעשה ול"ת. וכ"ם במג"א סו"ס קנו. ודלא ככמה ס' שכתבו שאין זה אלא אסמכתא. וכנראה שכך גרס גם בש"ס דילן אף בל"ת. ולהעיר מז"ח (חקת נא, ד): מאן דקארי לי' אברם פגים אתרי' דאקרי עשה ול"ת. ואכמ"ל).

2) ראה לקו"ת ד"ה לא הביט וד"ה מי מנה ובבכ"מ. ד"ה מה טובו (בס' המאמרים אידיש ע' 122). — ולהעיר מחזקוני לך יז, ה.

3) רש"י וישלח לב, כט.

4) ראה לעיל פ' לך לך ובהמצוין שם.

5) פדר"א פכ"ד, ב"ר פס"ה, טז. והובא ברש"י תולדות כז, טו.

6) עירובין נג, א. רש"י נח י, ח.

בכדי צו אַרויסנעמען און מעלה זיין צו קדושה די ניצוצות וואָס געפינען זיך אין די גשמיות׳דיקע זאַכן.

איז דערפון אַ הוראה פאַר אונז אין עבודה: דער צוגיין פון אַ אידן צו אכילה, שתי׳ און ענלעכע דברים גשמיים. איז אין אַן אופן פון רמאות [7]). דער דרך פון אַ רמאי איז ניט צו אַנטפלעקן די אייגענע כוונה, ער גייט לכאורה מיט דעם מנגד אין דער וועג וואָס יענער וויל, אָבער ווען עס קומט צו דער נקודה פון דעם ענין, טוט דאַן דער רמאי ווי ער וויל, וואָס דאָס איז פאַרקערט פון דעם רצון המנגד. און אַזוי דאַרף זיין דער צוגאַנג פון אַ אידן צו דברים גשמיים: אויסערלעך איז ער לכאורה פאַרנומען אין גשמיות — ער עסט און טרינקט, ער האַנדלט א. אַז. וו. — אָבער ער טוט עס לשם שמים און ער איז ניט אויסן די גשמיות כלל. ער איז זיך מתלבש אין די „בגדי עשו״, אָבער ער טוט די אַלע גשמיות׳דיקע זאַכן מיט אַ כוונה פנימית, אַרויסצוקריגן פון די דברים גשמיים די ניצוצות און מעלה זיין זיי אין קדושה.

אנדערש איז אָבער די עבודה פון ישראל: די ברכות מטל השמים ומ־שמני הארץ גו׳ זיינען צו אים געקומען „בשררה וגלוי פנים״; ער דאַרף ניט באַהאַלטן די כוונה אלקית אין די דברים גשמיים, ווייל גשמיות האָט ניט מלחמה מיט עם, פאַרשטעלט ניט פאַר אים אויף דער ג־טלעכקייט וואָס אין זיי. על דרך ווי אַ איד עסט די סעודת שבת [8]) וואָס דערמיט אַליין איז ער מקיים אַ מצוה — ניט ווי עבודת הבירורים פון ששת ימי החול, וואו די אכילה איז נאָר לשם שמים, בדרך רמאות מיט אַ כוונה צוליב מעלה זיין אין קדושה — נאָר אין די גשמיות אַליין איז די קדושה בגילוי.

דאָס איז אויך וואָס עס שטייט ביי קריאת שם ישראל „כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל״. „אלקים״, געמיינט דאָ מלאכים [9]), מיינט בכללות דעם העלם פון די ע׳ שרים שלמעלה, וואָס דורך זיי גייט דורך די השפעה פון די דברים גשמיים והחומריים [10]). וואָס זיי פאַרשטעלן אויף ג־טלעכקייט. פון דעם העלם פון „אלקים״ קומט אַרויס דער גרעסערער העלם פון „אנשים״, וואָס נידעריקע מענטשן לאַכן אָפּ פון אַ אידן וואָס איז מקיים תורה און מצוות [11]). ווי מיר זעען באַשיינפערלעך אַז דעם העלם פון „אַנשים״ איז שווערער צו אויפנעמען ווי דעם העלם פון „אלקים״, פון גשמיות אַליין. וואָס דערפאַר איז דער ערשטער סעיף פון אַלע פיר טיילן שולחן ערוך: „שלא להתבייש מפני בני אדם המלעיגים״, ניט שעמען זיך פאַר די אָפּלאַכער, ווייל דאָס איז דער יסוד פון דער גאַנצער עבודה, צו ברעכן דעם העלם אויף אלקות.

די מעלה פון ישראל — „כי שרית עם אלקים ועם אנשים״ מיינט, אַז ער איז אַ שר און בעל־הבית איבער דעם העלם פון „אלקים״ און „אנשים״. דאָס הייסט, אַז פאַר דער מדריגה פון „ישראל״ זיינען זיי גאָרניט מס־תיר. ניט נאָר זיי הערן אויף די מלחמה מיט עם, נאָר נאָכמער, זיי

7) ראה ג״כ ד״ה פדה בשלום תש״ג.

8) ראה תו״א ר״פ חיי שרה. ד״ה והוא עומד תרס״ג וש״נ.

9) ת״י. חולין צב, א.

10) ראה אגה״ק סכ״ה (קלט, ב).

11) ראה ד״ה אין הקב״ה בא בטרוניא (בס׳ המאמרים אידיש).

גיבן אים נאך דעם הסכם אף די ברכות [12]), — ניט בלויז וואס ער האט מנצח געווען „שרו של עשו", נאר דער שר האט אים נאך גע־בענטשט. ווי עס שטייט [13]): „גם אויביו ישלם אתו", ביז אז אפילו דער גרעסטער „אויב", דער „נחש הקד־מוני", — וואס ער איז דער שורש פון אלע חטאים ואויבים, — איז ניט בלויז וואס ער שטעלט זיך ניט אנטקעגן, נאר „ישלם אתו", ער העלפט אים נאך ארויס.

ג. דאס איז אויך וואס עס רעדט זיך אין לקוטי תורה [14]) דער חילוק צווישן יעקב און ישראל, מיוסד אויפן פסוק [15]): „לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל" — אז אין דער מדריגה פון יעקב איז ניטא קיין „און" (ער האט ניט קיין חטא און איז גאנץ אין מחשבה דיבור ומעשה), אבער „עמל" האט ער יא, ער מוז הארעווען אויף דעם אז ער זאל ניט האבן קיין „און", ווייל ער האט העלמות והסת־רים וועלכע ער דארף בייקומען. וואס דערפאר רופט מען אים „יעקב עבדי" [16]) — פון לשון עבודה ויגיעה, צו מברר זיין דעם נפש הבהמית (ניט מער וואס קיין „און" האט ער ניט, ווייל סוף־כל־סוף שטארקט ער זיך און איז מנצח דעם יצר הרע). אבער אויף דער מדריגה פון ישראל, שטייט „ולא ראה עמל בישראל", אז ער דארף גארניט הארעווען און מל־חמה האלטן מיטן יצר הרע, ווייל „שרית עם אלקים ועם אנשים", ער האט שוין באהערשט און מבטל געווען אלע העלמות והסתרים אויף ג־טלעכ־קייט. דערפאר איז די עבודה פון „ישראל" ניט אין אן אופן פון מלחמה (מיט לעומת זה), נאר זיין גאנצע עבודה איז צו שטייגן אלץ העכער, בעילוי אחר עילוי, אין די מדריגות פון קדושה גופא — „ילכו מחיל אל חיל".

ד. כ"ק מו"ח אדמו"ר האט דער־ציילט, אז דער רבי דער צמח צדק איז אמאל, אינמיטן פון א פאר־ברענגען, ארויפגעשפרונגען, פון גרויס התרגשות, אויפן טיש און געזאגט: „מה לי קטלה כולה (גע'הרג'עט דעם יצר הרע אינגאנצן), מה לי קטלה פלגא [17]) (א האלבן, א טייל) — אבער קטלה פלגא על כל פנים דארף זיין". נאך א משך זמן פון פארברענגען און ריקודים האט ער ממשיך געווען: אז בשעת מען קומט צום „הרגו" (ווען מ'הרג'עט שוין דעם יצר הרע), ולבי חלל בקרבי [18]), ווערט א נייער אופן אין לעבן.

אט די צוויי פתגמים פון צמח צדק ערקלערן די צוויי אויבן־דערמאנטע דרגות פון יעקב און ישראל: אין דער דרגא פון יעקב, וואו עס דארף נאך זיין מלחמה מיטן יצר הרע, „קטלה פלגא", — איז עס א געמא־טערט לעבן; אבער אין דער דרגא פון ישראל, וואו ער האט שוין איב־גאנצן גע'הרג'עט דעם יצר הרע,

---

12) להעיר משבת (קיט, ב): אשר תיכף בתחלת השבת בע"ש — מלאך רע עונה אמן.

13) משלי טז, ז. ובב"ר ר"פ וירא: זה הנחש. ועפ"פ משנ"ת באוה"ת עה"פ ואיבה אשית (מז, ב).

14) פ' בלק עב, ב.

15) במדבר כג, כא.

16) ישעי' מד, א.

17) ב"ק סה, א.

18) ראה תניא פ"א.

„קטלה כולה", ווערט אַ נייער אופן אין לעבן — חיים נעימים און חיי תענוג.

ה. די צוויי מדריגות אין דעם אופן העבודה פון יעקב און ישראל זיינען אָפּהענגיק אין די צוויי דרגות פון נפש האלקית. יעקב איז „י' עקב" [19], עס לייכט ביי אים בלויז דער „עקב", די נידעריקערע מדריגה, פון דער נשמה, דערפאַר איז מעגלעך אַז זיין גוף ונפש הבהמית זאָלן מעלים זיין אויף דעם אור הנשמה, און ער דאַרף מלחמה האַלטן מיט זיי; אָבער ישראל איז „לי ראש" [20], עס איז ביי אים מאיר דער „ראש" פון דער נשמה, דאַרף ער ניט האָבן קיין מלחמות — „כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל".

בכללות איז ישראל די מדריגה פון צדיקים, און יעקב איז מדריגת הבי־נונים, „מדת כל אדם" [21]. בפרטיות אין מדת כל אדם גופא, איז, ווי אויבן דערמאָנט, די מדריגה פון יעקב — די עבודה פון די וואָכן־טעג און די מדריגה פון ישראל — די עבודה פון שבת. אויך ביי צדיקים גופא זיינען פאַראַן די צוויי מדריגות פון ישראל און יעקב (לויט זייער ערך). ווי עס איז פאַרשטאַנדיק פון דער גמרא — אַז אַפילו נאָכדעם ווי יעקב (אויך אַלס פרט) איז אָנגערופן גע־וואָרן ישראל, רופט׳ן עם צייטנווייז אויך יעקב (אויך אַלס פרט).

און ווייבאַלד אַז אויך די מדריגה פון יעקב איז פאַראַן ביי יעדער אידן, סיי ביי כל אדם, בינונים, און סיי ביי צדיקים, דעריבער איז אויך נאָכדעם ווי יעקב איז צוגעקומען צו דער מדריגה פון געררופען ווערן מיטן נאָמען ישראל, איז „הדר אהדרי׳ קרא", אַז עס בלייבט אויך דער נאָמען יעקב, ווייל אויך שפּעטער איז פאַראַן די עבודה פון יעקב.

ו. ווי געזאָגט פריער, איז — „לא הביט און ביעקב". כאָטש „עמל" איז יאָ פאַראַן ביי דער מדריגה פון יעקב, ווייל די מלחמה מיטן יצר הרע איז אַ שווערע האַרעוואַניע און איז פאַר־בונדן מיט סכנה, האָט ער אָבער דעם כח צו מנצח זיין די מלחמה און זיין ריין פון יעדער „און". וואָרום יעדער איד איז „נצר מטעי מעשה ידי", און איז אַ „חלק אלוקה ממעל ממש" (ער איז כביכול אַ חלק פון דעם אויבערשטן); און פונקט ווי ס׳איז ניט שייך אַז עמעצער זאָל ח"ו גע־וועלטיקן אויף דעם אויבערשטן, אַזוי כביכול האָט קיינער קיין שליטה ניט אויף אַ אידישער נשמה אויב נאָר ער וויל דאָס ניט; אַ איד האָט אַלעמאָל דעם כח מנצח צו זיין די מלחמה, און נאָך מערער, ער האָט די הבטחה, אַז ער וועט טאַקע סוף־כל־סוף מנצח זיין די מלחמה בפועל: „לא ידח ממנו נדח" [22] (עס וועט קיין איד ניט פאַרשטויסן ווערן ח"ו פון דעם אויי־בערשטן), „כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" [23]).

אויך די פאַרזיכערונג (ווי אַלע ענינים אין תורה) איז נוגע צו עבודה בפועל איצט. די פאַרזיכערונג וואָס מען האָט, אַז סוף־כל־סוף וועט מען די מלחמה מנצח זיין, דאַרף צוגעבן

19) תו"א ר"פ ויצא ובכ"מ.
20) לקו"ת שלח מח, ב.
21) תניא פי"ד.

22) ש"ב יד, יד (בשינוי לשון). הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג. תניא ספל"ט.
23) סנהדרין רפי"א.

שטאַרקייט און שמחה אין טאָן די עבודה, וואָס אָט די שמחה העלפט צו דעם נצחון און אויך דערצו — אַז ער זאָל קומען פריער. ווי דער פתגם פון כ"ק מו"ח אדמו"ר[24]: „אַ סאָל־דאַט... כאָטש ער גייט דאָך אין אַ מקום סכנה, גייט ער מיט אַ ניגון פון שמחה... ער גייט מיט שמחה און דאָס מאַכט אים פאַר אַ מנצח".

ז. און דעריבער זאָגט מען מוצאי שבת: „אל תירא עבדי יעקב וכו'" — ווי ער איז מבאר דאָרט אין לקוטי תורה[25]) — ווייל שבת זיינען דאָך אידן אין דער בחינה פון „ישראל", דאַרפן זיי דאַן ניט אָנקומען צו דער עבודה און האָרוואַניע צו מברר זיין בירורים. אָבער מוצאי שבת, ווען מען דאַרף ווידער אַראָפּגיידערן צו זיין אין דער מדריגה פון „יעקב עבדי", אין דער עבודת הבירורים פון ששת ימי החול, איז מען דאַן מכריז מלמעלה צו יעדן אידן: „אל תירא עבדי יעקב", ער זאָל ניט מורא האָבן צו אַראָפּקומען אין דער דרגא פון „יעקב עבדי"; און דאָס איז ניט נאָר אַן אָנזאָג — דו זאָלסט ניט מורא האָבן, נאָר מיט דעם גיט מען אויך כח ועוז ניט צו מורא האָבן און טאָן די עבודה מיט שמחה, וואָס די שמחה וועט פאַרגרינגערן און פאַרשנעלערן די אַרבעט, צו זען „שכר טוב בעמלו", די גוטע באַצאָלט פון זיין האָרוואַניע, ביז מ'וועט זוכה זיין צום „יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

(משיחת יו"ד שבט תשח"י)

י"ט כסלו

א. צווישן די ענינים וואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר האָט גערעדט וועגן י"ט כסלו, האָט ער געזאָגט[1]): „י"ט כסלו איז דער זמן הלידה פון אַ חסיד, י"ט כסלו איז דער ברית".

דעם ביאור אויף דער שייכות פון ברית מילה צו י"ט כסלו, וועט מען פאַרשטיין לויט דעם וואָס מ'האָט גערעדט[*1]), אַז אין מצות מילה זיינען פאַראַן דריי ענינים: א) די פעולה פון מילה, דאָס עצם מל זיין, ב) וואָס דער איד ווערט און בלייבט אַ מהול, ג) ער ווערט אַן אינו ערל. און ווי מ'האָט מבאר געווען, זיינען פאַראַן פאַלן ווען בלויז צוויי פון די דריי פּרטים זיינען באַוואָרנט, איז די הלכה דאַן אַז מען דאַרף באַוואָרענען אויך דעם דריטן פּרט.

אויך האָט מען מבאר געווען דעם רמז פון די דריי פרטים אין עבודת האדם: „מהול" מיינט אַז דער טוב וואָס אין דער נשמה זאָל זיין אָפּגעדעקט און אַנטפּלעקט — „ועשה טוב"; „אינו ערל" — ניט צו זיין אונטער שליטת הערל — יצר הרע[2]) — „סור מרע", וואָס אָט די ביידע פּרטים דאַרפן קומען דורך עבודה דוקא — פעולת המילה.

לויט דעם וועט מען פאַרשטיין דעם וואָרט פון כ"ק מו"ח אדמו"ר, אַז

---

24) ספר המאמרים ה'תש"י ע' 191.

25) בתורת החסידות מבוארים כמה מנהגים ונוסחאות גם מאלה שאינם בנוסח ונוהג חב"ד.

1) לקו"ד ח"ג ע' 976.

*1) ראה לעיל פ' לך ובהמצוין שם.

2) סוכה נב, א.